

‘Usted sabe sacar de su tenora voces humanas’. I l’abraçà fraternalment”.

Aquells mots del prestigiós militar republicà tingueren la virtut de fer emocionar de debò el tenorista, fins al punt que Albert Martí, instants més tard, confessaria a Jaume Miravittles: **“Aquest és l’elogi que m’ha emocionat més de tots els que he rebut en el transcurs de la meva vida de músic. Perquè, a més, és el meu propòsit, perquè jo crec que la tenora és la continuació de la veu, és la simple amplificació de la joia espiritual que portem dintre. El general Miaja ho ha comprès i això també és un elogi per a ell”**. O sigui, que si Pau Casals, una vegada, afirmà que Ricard Viladesau era el “Príncep de la tenora”, molts (entre els quals figuraven els més eminents músics i crítics musicals de casa nostra) no dubtaven a assegurar, a finals dels anys 30, que Albert Martí era el “Pau Casals de la tenora”, elogi, aquest, d’una rellevància infinita.

D’altra banda, cal remarcar (sempre d’acord amb el que contava el comissari de Propaganda de la Generalitat en el seu article periodístic) que, en aquella actuació d’Albert Martí i la seva cobla al Ministeri de la Guerra, hi assistiren les més grans figures de la intel·lectualitat castellana, encapçalades per tot un general de les lletres, el poeta Rafael Alberti, i la seva incansable companya, María Teresa de León (cineastes, pintors, autors dramàtics, etc.), així com representants de tota la premsa mundial, i que Alberti, que era la primera vegada que escoltava una sardana, afirmava que mai no havia sentit res de més bell i integralment poètic. A més, Rafael Alberti, posteriorment, durant el seu llarg exili, en diverses ocasions recordaria aquell Albert Martí (a Moscou, per exemple, quan rebé el Premi Lenin de la Pau), que, tocant amb la tenora el *Per tu ploro* a Madrid, li havia fet vessar llàgrimes d’emoció...

Després de la Guerra Civil, la vida fou extremadament cruel amb Albert Martí. Perseguit per ser un català de soca-rel i per haver donat el seu suport més entusiasta i decidit a la República, no morí de fam gràcies als vienesos Artur Kaps i Franz Joham, que l’acolliren en un dels seus espectacles del Paral·lel barceloní (*Melodías del Danubio*, al Teatre Español), on, fent moltíssima pena (jo recordo haver-lo vist allà, al costat d’una velleta Raquel Meller que, en finalitzar el conflicte bèl·lic espanyol, havia esdevingut també una persona pobra de solemnitat), tocava la tenora, vestit de pagès. El 1944, però, el músic escalenc encara tingué ànims per recompondre la seva cobla, la cobla Albert Martí, en què actuà fins que morí (el 14 d’octubre del 1947, a l’edat de 66 anys), tot deixant escrites algunes sardanes, entre les quals cal citar la titulada *Lina*, on ben patentitzava, interpretant-la, que, en efecte, ell era l’autèntic Pau Casals de la tenora.

Ricard Viladesau, nascut el 1918 i traspassat ara, a començament del 2005, tingué la sort de viure molts més anys que Albert Martí i en una època força diferent, en bona part, de la del seu col·lega. I així pogué desenvolupar, en un ambient gairebé sempre “assossegat”, la seva destacada carrera musical. Amb tot, segons Jaume Miravittles (i això ho deia, poc abans de morir, a